

Слюсар В. М.

*доктор філософських наук, доцент,
завідувач кафедри журналістики та філософських студій
Державного університету «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна*

ТЕМАТИКА ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В PR-ДІЯЛЬНОСТІ МУСУЛЬМАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ (2010–2025 РР.)

Іслам на українських теренах має тривалу історію поширення на південних територіях і пов'язаний передусім із життєдіяльністю корінного народу України кримських татар (або кримли), а також із впливом Османської імперії, яка у різні історичні періоди контролювала частину українських земель. Також важливою віхою в історії України є поява і розселення волинських татар (інші назви – «Lipka Tatars», «литовські татари»), які сповідували іслам. Хоча й достеменно неможливо встановити їх кількість, оскільки їх діяльність на відміну від Польщі, Литви та Білорусі мала вузько локальний характер, ця етнічна спільнота регулярно стає об'єктом вивчення істориками [3]. Окремо можна відзначити про інтерес дослідників до життєдіяльності уродженців України, які прийняли іслам та стали знаковими постатями в ісламському світі. До таких осіб можна віднести, передусім Міхала Чайковського (Michał Czajkowski) та Леопольда Вайса (Leopold Weiss).

Тематика історичної пам'яті в PR-діяльності мусульманських організацій спрямована на висвітлення в медіа історичних подій та постатей кримсько-татарського народу, характеру взаємовідносин з українцями через вивчення особливостей взаємопроникнення культур та, відповідно, згаданих вище осіб. Знаковою подією є щорічне вшанування жертв депортації кримських татар, яка здійснена радянською владою 18 травня 1944 року. Мусульманські організації долучаються до державних заходів та ініціюють власні як на загальноукраїнському, так і на регіональних рівнях. Так, з останніх подій – 19 травня, у стінах ісламського культурного центру Духовного управління мусульман Автономної республіки Крим (ДУМАРК) що у Києві відбулась публічна презентація документального проєкту Суспільного Крим «Пам'ять / Hatıra» який був присвячений Дню пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу [4], а 27 травня 2025 року у Львівському музеї історії релігії відбувся культурно-просвітній захід, де одним із спікерів був імам мечеті Ісламського культурного центру ім. Мухам-

мада Асада (Львів) [5]. Громадська організація «Krymska rodyna.Qırım ailesi» організувала цикл лекцій «Bilgi ve medeniyet – halqññ hazinesi. Знання та культура – скарбниця народу», де провідні українські науковці та митці розповідали про історію та культуру кримських татар. 22.08.2024 заступник муфтія Духовного управління мусульман України «Умма» Мухаммад Мамутов прочитав лекцію на тему «Релігійна традиція кримськотатарського народу: поєднання культурних, духовних практик і суспільних цінностей» [6]. Також елементом такої PR-діяльності є участь у круглих столах на історичну ісламську тематику. Хоча це має несистемний характер, утім варто відзначити залученість представників релігійних організацій до них. Наприклад, 24.04.2019 – Круглий стіл «Кримські татари: вчора, сьогодні, завтра» в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Всеукраїнська олімпіада «Ісламський Схід: історія та сучасність – 2025 р.». Традиційно на офіційних сайтах та в сторінках соціальних мереж висловлюються слова скорботи [7]. Інша актуальна для PR-діяльності у контексті історії кримських татар тема – окупація Криму 2014 року. У 2025 році з нагоди цієї дати Представництво Президента України в АР Крим та МЗС України провели форум «11 років війни. Точка відліку: Крим», до якого долучилися керівництво Духовного управління мусульман України «Умма» (ДУМУ «Умма») [8].

Окрема увага у діяльності мусульманських організацій України присвячена кримсько-татарським діячам. Вони організовують або долучаються до заходів, присвячених ним. Таким прикладом є ініційований ДУМАРК захід, присвячений пам'яті Номана Челебіджихана, проведений в першій інноваційній кримськотатарській школі Birlik [9]. 28.02.2023 Муфтії ДУМУ «Умма» долучився до заходу вшанування пам'яті Номана Челебіджихана, організованого Українським католицьким університетом [10]. Зазначимо, що Номан Челебіджіхан був одним із організаторів першого Курултаю, першим головою уряду проголошеної в 1917 році Кримської народної республіки, за свою діяльність він був страчений більшовиками 23 лютого 1918 року.

Ще одним напрямом PR-діяльності у контексті цієї тематики є проведення науково-просвітницьких заходів, присвячених історії ісламу в Україні, взаємопроникнення української культури та культури народів ісламського світу. Вагомим внеском є проведення школи ісламознавства, ініційованої муфтієм ДУМУ «Умма» (2009–2022), головою Українського центру ісламознавчих досліджень Саїдом Ісмаїловим [11]. Наразі в 2025 році проводиться 13-та школа, участь в якій беруть провідні фахівці в галузях релігієзнавства, історії релігії, культурології, політології з України, Туреччини, Польщі, Азербайджану

тощо. В центрі обговорення як питання історії ісламу в Україні, так і діалог культур, відображення ідей, образів, символів ісламу в культурі України. Значною мірою результати наукових досліджень, науково-популярні матеріали, монографії, як, зокрема «Українські просвітителі та іслам» [12], «Татари Волині: історія, культура, контакти» [3]. Унікальним проєктом є переклад та публікація книги Мухаммада Асада «Шлях до Мекки», уродженця міста Львів, одного з видатних мусульманських мислителів ХХ ст. [13] Спорадично проводить заходи меморіальної спрямованості Асоціації мусульман України, яка проводить семінари, круглі столи на різні теми з історії ісламу в Україні в закладах вищої освіти, проводить екскурсії до свого культурного центру. Так, 14 лютого 2022 року, голова просвітницького відділу АМУ Андрій Шистеров прочитав лекцію студентам СумДПУ імені А.С. Макаренка на тему «Іслам в незалежній Україні» [14]. Також організовано конкурс студентських робіт на історичну тематику, планувалося створення спеціалізованої навчально-музейної аудиторії в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Важливим є такий напрям PR-діяльності у контексті тематики історичної пам'яті як популяризація культури етнічних спільнот, які проживають на території України. Подібні заходи не мають конкретно релігійну спрямованість, але саме мусульманські організації беруть на себе відповідальність їх організації та висвітлення у медіа. Значна кількість стосується трагічних подій і супроводжується зверненням до Всевишнього дарувати вірянам захист від пригнічення. Так, Духовне управління мусульман України (ДУМУ) розмістила у себе на сайті текст скорботи, присвячений подіям 20 січня 1990 року Азербайджані, де зазначається, що в Баку та інші міста керівництвом СРСР було незаконно введено війська, внаслідок чого загинули та отримали поранення сотні людей, а незалежними експертами визнано, що вбивства проводились з особливою жорстокістю, використовувались заборонені снаряди, зазнавали обстрілів машини швидкої допомоги [15]. У статті наголошено, що серед убитих були беззахисні діти, жінки, люди похилого віку, люди з інвалідністю.

Отже, мусульманські організації активно використовують PR-діяльність для збереження історичної пам'яті через вшанування жертв депортації 1944 року та окупації Криму 2014 року, організацію науково-просвітницьких заходів, лекцій, шкіл ісламознавства та популяризацію культурної спадщини етнічних мусульманських спільнот.

Література:

1. Slyusar V., Sokolovskiy O., Slyusar M. PR activity of Muslim organizations of Ukraine (on the example of the RAMU «Ummah»). *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*. 2024 Vol. 44 : Iss. 1 , Article 6. Pp. 91–104.
2. Sluysar V., Kondratiuk Yu., Vitiuk I., Mosienko O. Topics of Historical Memory in the PR Activities of Religious Organizations in Present-day Ukraine. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*. 2025. Vol. 45, Iss. 8. Pp. 104–125.
3. Якубович М., Кралюк П., Щепанський В. Татари Волині: історія, культура, контакти. Вінниця : Твори, 2018. 206 с.
4. Hatira. Пам'ять. *ДУМАРК: офіційний сайт*. 20.05.2025. <https://www.dumk.org/2025/05/20/hatira-pamyat/>
5. У Львові вшанували пам'ять про трагедію кримськотатарського народу. *ДУМУ «Умма»: офіційний сайт*. 27.05.2025. <https://umma.in.ua/ua/node/3350>
6. Мухаммад Мамутов І Лекторій «Спадщина кримських татар». *Qirim Ailesi. Кримська родина*. 24.09.2024. <https://cutt.ly/ypSZgsI>
7. 18 травня – річниця з початку депортації кримських татар. *ДУМУ : офіційний сайт*. 18.05.2025. <https://www.islam.ua/uk/novini/povyny-dumu/18-travnya-richnitsya-z-pochatku-deportatsiji-krimskikh-tatar>
8. Муфтії узяв участь у Форумі з нагоди Дня спротиву окупації Криму. *ДУМУ «Умма» : офіційний сайт*. 26.02.2025. <https://umma.in.ua/ua/node/3342>
9. В школі Birlik відбувся захід присвячений пам'яті Номана Челебіджихана. *ДУМАРК : офіційний сайт*. 23.02.2022. <https://www.dumk.org/2022/02/23/v-shkoli-birlik-vidbuvsya-zaxid-prisvyachenij-pamyati-nomana-chelebidzhixana/>
10. Муфтії долучився до вшанування пам'яті Номана Челебіджихана. *ДУМУ «Умма»: офіційний сайт*. 28.02.2023. <https://umma.in.ua/ua/node/3250>
11. У Стамбулі розпочала роботу XII Міжнародна ісламознавча школа ім. Ігоря Козловського. *Іслам в Україні*. 31.07.2024. <https://islam.in.ua/ua/novyny-u-krayini/u-stambuli-rozpochala-robotu-xii-mizhnarodna-islamoznavcha-shkola-im-igorya>
12. Вівчар С. Українські просвітителі та іслам. Київ : Бібліотека ісламознавства, 2020. 224 с.
13. Асад М. Шлях до Мекки (І частина). Ічня: ПП «Формат», 2019, 366 с.
14. Андрій Шистеров розповів студентам міжнародникам про «Іслам в незалежній Україні». *АМУ : офіційний сайт*. 14.02.2025.

<https://amu.org.ua/news/andrij-shystyerov-rozpoviv-studentam-mizhnarodnykam-pro-islam-v-nezalezhnij-ukrainy>

15. 20 січня – дата, яка пов'язана з трагічними подіями 1990-го року в Азербайджані. ДУМУ: офіційний сайт.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-585-6-66>

Стоєцький О. С.

*аспірант кафедри мов Близького та Середнього Сходу
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

ФУТБОЛЬНА ТЕРМІНОЛОГІЯ НА ШПАЛЬТАХ ГАЗЕТИ «АЛЬ-КАБАС»

Спорт відіграє ключову роль в сучасних глобалізаційних процесах. Насамперед це глобальний соціокультурний феномен. Безперечно, найпопулярнішим видом спорту в світі є футбол. Він сприяє подоланню бар'єрів, поширенню цінностей, об'єднанню людей з різних куточків світу, має величезний вплив на мову, медіа та суспільство загалом.

Арабський світ також не оминув увагою футбол **كُرَّةُ الْقَدَمِ**, який в арабській мові дослівно перекладається як «ступня м'яч» і давно став національною пристрастю та спортом №1, як на Близькому Сході, так й у Північній Африці.

З розвитком футболу та його шаленої популярності виникла потреба в інформуванні вболівальницької аудиторії щодо подій футбольного світу. На тлі швидкого розвитку цифрових медіасервісів, OTT-платформ та стримінгів досі зберігають свою актуальність традиційні медіа: телебачення, радіо, друковані газети.

Метою цієї розвідки є виявлення та аналіз футбольної термінології на шпальтах кувейтської газети «Аль-Кабас» **القبس**.

«Аль-Кабас» – одна з найстаріших та найпопулярніших газет Держави Кувейт. Була заснована в період становлення та розвитку сучасної кувейтської преси. Її засновниками були представники впливових кувейтських купецьких родин. Перший випуск газети вийшов 22 лютого 1972 року. «Аль-Кабас» з моменту заснування відома своєю відносно ліберальною та незалежною позицією порівняно з деякими іншими регіональними виданнями. Газета часто виступала